

אוקטובר 2011, ירחון מס' 104

מבט הרשות

דעתון לענייני כלכלה וחברה*

פתח דבר

ההסתדרות אינה צריכה להתנצל על מאבקה למען עובדי הקבלן.

מאמרים וסקירות

1. עיקרי המלצות ועדת טרכטנברג (ספטמבר 2011).
2. עדכונים כלכליים: המחאה החברתית, "פני החברה", ונדבכים של "מדינת רווחה"...

מבט אל העולם

הדיוור באירופה ב - 2009.

בטיחות וגיהות

השוני בתפיסת הסיכון של גברים ונשים.

חוק ומשפט

- (1) לעובד קבלן ניקיון יש זכות להישאר לעבוד באותו מקום עבודה תחת מעסיק אחר שהחליף את קודמו ולקבל פיצויי פיטורים ממעסיקו הקודם.
- (2) חוסר שביעות רצון סובייקטיבית של עובד משינויים בעבודה אינה סיבה מספקת להכרה בהתפטרות בדיון מפוטר.
- (3) הפרת חובת שימוע לעובד לא מבטלת את הפיטורים אבל מזכה בפיצוי מידתי של 6 משכורות.
- (4) הצעות חוק: גיל פרישה של נשים לא יהיה יותר מ- 62.
- (5) חדש בחקיקה: 1. חוק הודעה לעובד (תנאי עבודה) תיקון מספר 4 התשע"א-2011; 2. חוק העסקת עובדים על ידי קבלני כח אדם (תיקון מספר 8).

אינדיקטורים כלכליים על מצב המשק

- (1) מדד המחירים לצרכן; (2) ריבית בנק ישראל וריבית החובה במשק; (3) שכר ממוצע למשרות שכיר; (4) תעסוקה ואבטלה.

מידע שימושי

(1) תוספת מעונות (זכויות הוריות), על פי הסכם המסגרת מיום 12.1.2011; (2) תקנות מס הכנסה (שיעור המס על הכנסה בעד עבודה במשמרות) (תיקון), התשע"א-2011; (3) ארכה להגשת בקשות לקבלת "מענק מס הכנסה שלילי" עד ליום 30 בנובמבר 2011; (4) תקנות הגנת הדייר (דמי שכירות יסודיים ודמי שכירות בדירות), התשע"א-2011.

* הופק על ידי האגף לכלכלה ולחברה, ההסתדרות הכללית החדשה

פתח דבר

ההסתדרות אינה צריכה להתנצל על מאבקה למען עובדי הקבלן

המשבר הפיננסי של שנת 2008 חשף במלוא הכיעור את החמדנות של "החתולים השמנים" במערכת הבנקאית- הפיננסית, במסחר, בנדל"ן כמו גם את התופעות של ניצול הצרכנים והעובדים שעל גבם חרשו החורשים.

המשבר הפיננסי שתקף את העולם העלה מחדש מתהום הנשייה ערכים שהלכו לאיבוד ואשר הפריעו לחסידי הניאו ליברליזם הכלכלי והתרבותי בסגידתם לעגלי הזהב הנוצצים.

לפתע ערכים כמו הצנע לכת, הוגנות והגינות, טובת הצרכנים, מעורבות ורגולציה של המדינה הפכו לחלק לגיטימי של השיח הציבורי.

ההסתדרות הכללית שערכים אלה היו לחם חוקה היתה מצויה בעשור האחרון בנחיתות ותחת מתקפה של הממשלה, בנק ישראל, אמצעי התקשורת והאליטות הכלכליות. האקלים החברתי-כלכלי והתרבותי ששלט בכיפה ומאבק ההישרדות הארגוני שלה מנעו ממנה או פגעו ביכולת המאבק שלה למען ציבור העובדים בכללותו שרבים ממנו לא נימנו על חבריה.

אף על פי כן. במציאות שכזו פעלה ההסתדרות ועשתה ככל אשר לאל ידה כדי לצמצם את הפגיעה בעובדי הקבלן בין בדרך של תיקון החוק בדבר העסקת עובדי קבלן, כאשר הזירה הפוליטית איפשרה, ובין על ידי חתימה על הסכמים קיבוציים ענפים עתירי עבודה קבלנית, ובין בדרך של הפעלת לחץ בנסיבות פוליטיות נוחות כדי להעלות שכר המינימום וליישום החוק אשר נדחה במשך כשבע שנים, בדבר קליטת עובדי הקבלן כעובדי המשתמש לאחר 9 חודשים וכן החלת הסכם פנסיה חובה על כלל העובדים לרבות עובדי קבלן.

המחאה הציבורית של קיץ 2011 טלטלה בחוזקה רבה את החברה הישראלית. כ-85% מן הציבור היו שותפים לקריאה "העם רוצה צדק חברתי". היציאה לרחוב של כחצי מיליון אזרחים החזירה את החיך ותעצומות הנפש לכל אלה אשר האמינו כי יום יבוא ותהיה עדנה מחודשת לשיח החברתי ולערכים החברתיים, והמדינה כריבון לא תוכל לברוח מבשורה של חברה צודקת שאזרחיה רוצים לחיות בכבוד אנושי.

מה שקרה בקיץ 2011 נותן גם להסתדרות הכללית את הכח לחזור ולהיאבק כנגד דפוסי העסקה הלא טיפוסיים (עובדי קבלן, מיקור חוץ וכד') אשר בישראל שיעורם הוא פי שלושה או ארבעה מהממוצע במדינות ה-OECD ומגיע ל-12%-10% מכח העבודה האזרחי ובשרות הציבורי שיעורו אף כפול מזה.

המדינה במובן זה אינה נוהגת כמעסיק ראוי ונאור בכך שהיא מעסיקה בעבודות שאינן זמניות עובדי קבלן ומן הראוי לחזור ליחסי עסקה ישירים תוך מציאת פתרונות לבעיות הכרוכות במעבר.

החלטת ההסתדרות בראשותו של עופר עיני להכריז על סכסוך עבודה בנושא ביטחונם התעסוקתי של עובדי הקבלן היא מרכיב מרכזי בעשיית הצדק החברתי. אין צורך להתנצל על מה שהיה. צריך להביט קדימה ולרתום את כל הכוחות בשעת הרצון הקיימת כדי להיאבק באויב של הניצול ולהילחם יחדיו כדי לחיות בצדק.

אפרים זילוני, עו"ד

יו"ר האגף לכלכלה ולחברה

מאמרים וסקירות

עיקרי המלצות ועדת טרכטנברג (ספטמבר 2011)

א. בתחום המיסים:

1. הקפאת הרפורמה במס (המס הישיר + מס החברות) ואי הורדת המע"מ (המשמעות הכספית כ-14 מיליארד שקל לתקופת החומש ו-2.5 מיליארד ב-2012).
2. הגדלת מס הכנסה במדרגה העליונה ל-48% משכר של כ-40 אלף ש"ח (משמעות כספית 0.8 מיליארד ש"ח).
3. העלאת מס חברות מ-24% ל-25% בשנת 2012. תבחן אפשרות להעלאה נוספת ל-26% בשנת 2013 (משמעות כספית: תוספת של 0.7 מיליארד ש"ח).
4. העלאת המיסוי על רווחי הון מ-20% ל-25% למי שאינו בעל מניות מהותי ומ-25% ל-30% לבעל מניות מהותי. (משמעות כספית: תוספת של כ-1.3 מיליארד ש"ח).
5. מס יסוף לעשירים של 2% לכל מי שישתכר או ירוויח מעל 1 מיליון ש"ח בשנה. דהיינו לכל מי שהכנסתו החודשית עולה על 83 אלף ש"ח בחודש מכל מקור (המשמעות הכספית: גביית כ-200 מיליון ש"ח בשנה מהכנסות על עבודה + כ-200 מיליון ש"ח בגביית מס על רווחי הון).
6. שתי נקודות זיכוי (כ-420 ש"ח בחודש) לאבות עבור כל אחד מהילדים עד גיל 3 (המשמעות הכספית: כמיליארד ש"ח הקטנת הכנסות המדינה).
7. ביטול תקרת הביטוח הלאומי פי 9 מהשכר הממוצע 73,400 ש"ח - מ-1 בינואר 2012, וחזרה לתקרת הפרשות לביטוח לאומי ומס בריאות של 5 פעמים השכר הממוצע של כ-40 אלף ש"ח. (המשמעות הכספית מוערכת בהפחתה של 0.8 מיליארד ש"ח בשנת 2012).
8. מס הכנסה שלילי יוגדל ב-200 ש"ח לאם עובדת החל מ-2013. כיום המענק לפרט הוא 460 ש"ח לחודש (המשמעות הכספית: הקטנת הכנסות המדינה בכ-200 מיליון ש"ח בשנת 2012 ובכל שנה אחר כך).
9. מלחמה בהון השחור והגברת האכיפה על תשלום מיסים.
10. העלאת חלק המעביד בתשלומי הביטוח הלאומי על חלק השכר הגבוה מ-60% מהשכר הממוצע מ-5.9% ל-7.5% באופן מדורג במשך 3 שנים. (המשמעות הכספית: תוספת לגביה לביטוח לאומי של כ-2.5 מיליארד ש"ח אשר ישמשו לחיזוק האיתנות של הביטוח הלאומי בלבד).
11. הפחתת הבלו על דלק שנקבעו לשנת 2012 ובמיוחד הפחתת הבלו על בנזין ב-40 אגודות לליטר, הבלו על סולר ב-20 אגורות והמס על פחם ב-34 ש"ח לטון. (המשמעות הכספית: אובדן הכנסות של 2.5 מיליארד ש"ח).
12. הפחתת מכסים ומס קניה בהתאם להמלצות הצוותים המקצועיים (המשמעות הכספית מוערכת בכ-1.5 מיליארד ש"ח ובשנת 2012 תעמוד ההפחתה על כ-750 מיליון ש"ח).

על מה ועדת טרכטנברג החליטה לא להמליץ

1. הורדת המע"מ והחלת מע"מ דיפרנציאלי על מוצרים ושירותים.
2. הטלת מס ירושה ומס עזבון.
3. מיסוי משמעותי יותר של "החתולים השמנים".
4. אי הטלת מס שנתי על שווי קרקע שבידי פרט.
5. ריווח מדרגות המס בדרגות הביניים והמשך הרפורמה במס למשתכרים עד 20 אלף ₪ (בהתאם להחלטת ועדת הכספים ממאי 2011).
6. מתווה ראוי להגדלת קצבאות הזקנה של הביטוח הלאומי.

התוספת לנטו שבוטלה כתוצאה מביטול הפחתת מס הכנסה למשתכרים עד ל- 40,000 ₪

התוספת לנטו שבוטלה	שכר ברוטו
0	5000
27	10,000
117	15,000
168	20,000
218	25,000
267	30,000
318	35,000
368	40,000

השינוי בנטו למשתכרים מעל ל- 40,000 ₪

סה"כ	השינוי בנטו כתוצאה מהפחתת תקרת הביטוח הלאומי ל-5 פעמים השכר הממוצע (במקום 9)	השינוי בנטו כתוצאה מהטלת מס יסף של 2% למשתכרים מעל ל-1 מיליון ₪ בשנה (כ-83 אלף ₪ בחודש)	השינוי בנטו כתוצאה מהעלאת מדרגת המס העליונה ל-48% (במקום 45% כיום)	
812	1,105		-293	50,000
2,873	3,916		-1,043	75,000
1,790	3,916	-333	-1,793	100,000
40	3,916	-1,033	-2,843	135,000

ב. חינוך

1. א. הרחבת היקף היצע המעונות (תוספת של 60 אלף מקומות לילדים במעונות) במחיר מפוקח לגילאי 0-3.
 ב. העברת הסמכות והאחריות על תחום מעונות יום והמשפחתונים לשר החינוך.
 ג. בינוי מעונות יום במימון ציבורי לכ-30 אלף ילדים ב-5 שנים בהיקף של מיליארד ₪.
2. יישום חוק חינוך חובה לגילאי 3-4 עד שנת תשע"ה שאינם זכאים היום לחינוך חינוך.
3. יום לימודים ארוך לגילאי 3-9.
4. הפחתת הנטל בתשלומי הורים ברכישת ספרי לימוד לתלמידים בכיתות א-ב.

עלויות תקציביות הכרוכות בחינוך

- יישום כל הצעדים המוצעים בתחום גילאי 0-3 מוערך בעלות של 1.7 מיליארד ₪ על פני 5 שנים ועוד 1.8 מיליארד ₪ לטובת סבסוד אוכלוסיית הילדים שתתוסף למעונות המצויים תחת מנגנון הפיקוח וסה"כ 3.5 מיליארד ₪.
- ליישום החלת חוק חינוך חובה לגילאים 3-4 מוצע להקצות סכום של כ- 7.2 מיליארד ₪.
- בינוי גנים לילדים שאינם מצויים בגנים ציבוריים כ-2.6 מיליארד ₪.
- יום לימודים ארוך מומלץ להקצאת סכום של כ-7 מיליארד שקל במהלך 5 שנים.
- להפחתה בנטל תשלומי הורים על ספרי לימוד על פי רמת ההכנסה של ההורים מומלץ להקצות סכום של 2 מיליארד ₪.

ג. סיוע לקשישים ובריאות

1. הממשלה תסייע לקשישים ותעודד העסקת עובדים ישראלים במקצוע בעלות תקציבית של 1.7 מיליארד ₪ ב-5 השנים הקרובות. הדו"ח מתייחס לסייעוד בקהילה ולא לאשפוז סיעודי.
2. מומלץ לשקול דרכים להגברת הרגולציה על ביטוחי הבריאות הפרטיים ולהגברת השקיפות בהם. אולם לא בהורדת הנטל של הביטוחים התשלומים אשר קפצו לרמה של 43% מההוצאה לבריאות והכללתם בסל הבריאות.

ד. דיור

1. מתן הטבות בקרקע ומיסוי בפרוייקטים של דיור להשכרה לטווח ארוך.
2. קידום פרוייקטים ל-165 אלף יחידות דיור באתרים הגדולים וקידום הבניה במחנות צהל שיתפנו.
3. הפחתת מחיר המינימום במכרזי רשות מקרקעי ישראל מ-50% מהערכת השמאי לרמה של 35% ואפשרות לשלם למינהל עד 180 יום מהזכיה במכרז.
4. סיוע ופיתוח במיגזר המיעוטים והקצאת 250 מיליון ₪ ב-5 שנים.
5. הגדלת סיוע בשכר דירה לנזקקים ושמירה על מלאי הדיור הציבורי הקיים בלבד, דהיינו כ-67 אלף דירות כאשר עד 1998 היו כ-110 אלף דירות. המדינה גרפה כ-2.3 מיליארד ₪ ממכירת דירות בדיור הציבורי אבל לא השקיעה בבניה ציבורית חדשה.
6. בניית דירות זולות וקטנות עד גודל של 85 מ"ר, פיצול דירות.
7. על דירות ריקות כפל ארנונה וקנסות על קרקע לא מנוצלת.
8. הקצאת 30 מיליון ₪ לסייע בפיתוח מתחמים של פינוי בינוי ועוד 30 מיליון שקל לקידום תוכניות מתאריות.
9. בפרוייקטים של מחיר למשתכן ודיור בר השגה יקבעו קריטריונים חדשים שיובאו להכרעת ראש הממשלה.

ה. מדיניות פיסקלית, יוקר המחיה ותחרותיות

1. תקציב הבטחון יגדל ב-1.3% במונחים ריאליים לשנה.
2. חשיפת המשק ליבוא והפחתות מיסים. אין התייחסות בדו"ח לתוצאות הקשות שיכולות להיווצר כתוצאה מפיטורי עובדים וסגירת מפעלים שיכולים להאיץ את ממדי אי-השוויון והעוני בישראל וכיצד מגנים על העובדים שנשלל מהם מקום העבודה.
3. שבירת המונופול של נשר בענף המלט באמצעות הכנסת יצרן נוסף בתוך שנתיים ושבירת המונופול של אגד ודן עד 2015.
4. ביטול הצורך בבדיקות יבוא יגרום בעקבותיו לביטול מכון התקנים.
5. הקמת מסופים פרטיים באשדוד ובחיפה לעידוד התחרות בענף נמלי הים.
6. בחינת ענפים נוספים עם תחרותיות נמוכה (בנקאות, רכב, גז).
7. הפחתת מחירי מזון תחת פיקוח ופיקוח על מחירים במצבים של כשל שוק.
8. שינוי מנגנון קביעת מחירי המים.

9. חיזוק תחנות הדלק העצמאיות וחייב מכירת תחנות באזורים עם מעט תחרות.
10. חיוב מונופולים לפרסם דו"חות כספיים והממונה על ההגבלים יוכל לבחון פירוק מונופולים.
11. להביא להפחתה בתעריף המים ב-45 מיליון ₪ ושינוי מנגנון קביעת מחירי המים.
12. הנחה של עד 50% לסטודנטים באוטובוסים וברכבות.

ו. תעסוקה

1. הגדלת השתתפות חרדים וערבים בשוק התעסוקה.
2. סיוע לאמהות עובדות להשתלב בשוק העבודה באמצעות הגדלת מס הכנסה שלילי ב-200 ₪. סיוע לאמהות חד הוריות בהיקף של 75 מיליון ₪ בשנת 2012 והעלאתו ל-100 מיליון משנת 2013.
3. חקיקת חוק להגברת אכיפת חוקי העבודה עד סוף 2011 כדי למנוע ממעסיקים להעביר את האחריות על הפרות חוק אל חברות קבלן. הועדה אינה מתייחסת לשוק העבודה הראוי ולמודלים הקלוקלים של תבניות העבודה הלא טיפוסיות שצמצמו את מתווה ההעסקה הישירה (עובד אחד + מעביד אחד) (עובדי קבלן, עובדי שרותי קבלן, מיקור חוץ, חוזים אישיים) וכן לא לשכר המינימום הראוי במשק אשר יכול לחלץ עשרות אלפי משקי בית מעוניים וכן לא למכשיר תוספת היוקר כאמצעי לבלימת ההתייקרות.
4. לבחון את מודל דמי הניהול הנגבים בקרנות פנסיה ולקבוע תקרת דמי ניהול נמוכה מזו הקיימת כיום. רשת הבטחון הסוציאלי ובעיקר החיסכון הפנסיוני בעידן של אי וודאות כלכלית נותרו ללא התייחסות והגנה ראויה. (דמי ניהול, אג"ח מיועדות, תשואת מינימום מובטחת לכספי החיסכון הפנסיוני).
5. סבסוד מעונות יום לנשים ממגזר המיעוטים העובדות במשרות חלקיות ומתן עדיפות לילדיהן בקבלה למעון.
6. הקמה של 22 מרכזי הכוון ייעודיים שמטרתם לספק ליווי והכוונה תעסוקתית לגברים ונשים מן המגזר.

ז. תקציב

1. הועדה ממליצה לא לפרוץ את מסגרת התקציב ולהמשיך בהורדת הגרעון.
2. הגדלת ההוצאות ב-30 מיליארד ₪ ב-5 השנים ועוד 30 מיליארד ₪ בהפחתת המיסים.
3. קיצוץ 2.5 מיליארד ₪ בתקציב הבטחון ב-2012 והקצאת הרזרבות לעמידה ביעד ההוצאה ותקציב התאמות לשנת 2012 בכללותם.

עדכונים כלכליים: המחאה החברתית, "פני החברה", ונדבכים של "מדינת רווחה"...

לרגל היום הבינלאומי למאבק בעוני, שחל ב-17 לאוקטובר, פרסמה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה "דוח פני החברה מס. 4" ובו נתונים מעניינים למדי על מצב העוני, הדרה חברתית, רווחה, בריאות, וכד', של משקי בית ומשפחות בישראל. לאור ממצאי הדוח המעניינים והמחאה החברתית שמעסיקה את הציבוריות הישראלית לאחרונה מצאנו לנכון להציג כאן חלק מממצאי הדוח ולהעיר מספר הערות. להלן שתי סוגיות עיקריות שעולות מהדוח;

1. שיעור "שביעות הרצון מהחיים" של אוכלוסיית הסקר שעליו מבוסס הדוח הייתה גבוהה למדי בכל החתכים שנבחנו – מגבוהה מאד (כ-97%) בקרב החרדים, ועד להכי פחות גבוהה (קרוב ל-80%) בקרב קשישים, עולים חדשים, ומשפחות חד הוריות עם ילדים; במשפחה ישראלית שכיחה (במונחי גודל, הכנסה ודת) שביעות הרצון מהחיים נעה סביב ל-90%. מנתונים מעניינים אלה, שלכאורה לא מתיישבים עם המחאה החברתית, ניתן להסיק שהמחאה אינה בהכרח תולדה של חוסר שביעות רצון כללית מהחיים, אלא רק מכך שישנם קלקולים במשק ובהתנהלות המדינה שמקשים על החיים של מגזרי ציבור רבים ומאיימים לשבש את מרקם החיים הקיים ולפגוע באיכותו (כמו, למשל, חוסר צדק חברתי בהגדרתו המצרפית – עוני, פערי הכנסה, העדר מדיניות רווחה עקבית וידידותית לאזרח, ומדיניות כלכלית עיוורת למצוקות מגזריות ונסיבתיות). בהקשר זה, נתון מעניין נוסף הוא שבין שליש לשני שליש מהמשפחות עם ילדים (תלוי במספר הילדים עד גיל 18) לא מצליחות "לגמור את החודש", ומסתבר שגם אם אין בכך כדי לפגוע בשביעות הרצון מהחיים, יש בכך כפי הנראה כדי לעורר מחאה חברתית גדולה. כמו כן, היות שלפי נתוני הדוח ההוצאה המשפחתית הגדולה ביותר היא על הדיור (כ-36% בממוצע, ומגיעה לכדי 54% אצל קשישים בודדים), היה רק טבעי שיוקר מחירי הדיור יצית את אש המחאה.

2. 20% ממשקי הבית בישראל מטופלים על ידי משרד הרווחה והשירותים החברתיים. כמו כן, שליש מהמשפחות החד הוריות נזקקות לשירותי רווחה. ובאשר לענייני בריאות הציבור, כ-25% מבני 45-64 מדווחים על בריאות לא טובה, וכך גם כ-60% מבני 65 ומעלה; נתונים אלה מצביעים ללא ספק על החשיבות החברתית הגדולה של שירותי הרווחה והבריאות. לפי כך, מן הראוי יהיה שחשיבות זו תמצא ביטוי במענה הממשלה למחאה החברתית, הן בשיקום והן בהמשך פיתוח שירותים חיוניים אלו, לגופו של עניין וגם כדי להשתוות עד כמה שניתן למצב במדינות המובילות ב-OECD, כפי שמצוין בדו"ח האמור.

תביעות הציבור מהממשלה לשינויים בסדרי המשק, עם רגישות גדולה יותר לעניין הצדק החברתי, באות בעתם של תנאי כלכלה נוחים יחסית – אומדן נתוני המאקרו של המשק לשנת 2011 (תוצר, צריכה פרטית, יצוא והשקעות) טובים למדי, הן ביחס לשנת 2010 והן בהשוואה בינלאומית, למרות סימנים להאטה כלכלית מסוימת (ראו סקרי עסקים וצרכנים), וכן גם השנה מסתמנת "רווחה תקציבית" לא מבוטלת בניהול תקציב המדינה, שמתבטאת בין היתר בגירעון של 9.7 מיליארד ₪ בלבד מתחילת השנה (ינואר עד ספטמבר, לעומת 14 מיליארד ₪ באותה תקופה אשתקד), וכפי הנראה צפי לגירעון שנתי קטן בהרבה מהמתוכנן (25.2 מיליארד ₪). נתוני רקע אלו עשויים בהחלט לעשות את מלאכת יישום המלצות ועדת טרכטנברג, ואף מעבר להן, לקלה יותר, אם רק תיענה הממשלה בלב שלם לזעקת הציבור. ימים יגידו.

מבט אל העולם

הדירור באירופה ב- 2009

30 מיליון נפשות באחד האירופי סובלות ממחסור במרחב ותנאי מגורים עלובים.

קשיי הזוגות הצעירים ברכישת דירה, נמצאים על סדר היום בישראל. הם לא יורדים מסדר היום, משום שלא עושים דבר למלא את המחסור ולהוריד את המחירים. כדברי השיר של מרים שטקליס: "הכול סביבו מתרוצצים, עצות טובות מייעצים" ודבר לא עושים, למרות ש"הגישה לדירור בר-השגה הינה זכות בסיסית". "העצות געבער" מייסר את חסר הדירור וטוען שאינו צריך לרכוש דירת מגורים. באירופה, שיעור בעלי מקום דירור הינו שלושה רבעים. גם באירופה מרבית התושבים הינם בעלי בתים.

הוועדה לשיכון בא"א ציינה שמחסור בדירור הינו אחת הדוגמאות הקיצוניות לעוני והדרה חברתית כיום. למרות שהנגישות לדירור בר-השגה הינה צורך זכות בסיסית, הבטחת זכות זו עדיין מהווה אתגר משמעותי במספר חברות בא"א.

ב- 2009 6% מהאוכלוסייה בא"א סבלה ממחסור חמור בשיכון. הבעיות השכיחות במגורים היו רעש שמקורו בסביבה - 22.2%, צפיפות יתר - 17.8%, וזיהום, לכלוך או בעיות סביבתיות אחרות - 16.5%. 12.2% מהתושבים באירופה, חיים בבתים המושפעים מעלות גבוהה.

הגדרות

מחסור חמור בשיכון

חלק האוכלוסייה המתגורר בצפיפות יתר, המייצגת גם אחד הקטגוריות. חסר במקום המגורים הנו מדד לנוחיות עלובה, המביא בחשבון מקום מגורים בו הגג דולף או הקירות לחים, היעדר אמבטיה או מקלחת, היעדר בית שימוש עם מתקן הדחה, או מגורים במקום אפל. הדליפה, הלחות והאפילה במקום המגורים הם בהתאם לדיווח הדיירים.

צפיפות יתר

אדם נחשב כגר בצפיפות יתר באם אין לרשותו מספר חדרים:

* חדר אחד לכלל המשפחה ("סלון");

* חדר אחד לזוג;

* חדר לכל בודד מעל גיל 18;

* חדר אחד לשניים מאותו מגדר בגיל 12-17 ולא נכללו בקטגוריות הקודמות;

* חדר אחד לזוג ילדים מתחת לגיל 12.

שיעור מעמס היתר של עלות המגורים

חלקה של האוכלוסייה בכלל האוכלוסייה, המתגוררת במקום בו עלות המגורים (בניכוי מענקים למימון עלות (ז) מהווה 40% או יותר מההכנסה נטו של המתגוררים.

עלות המגורים כוללת: תשלומי משכנתא וריבית, או שכר דירה. תשלומים בגין מים, חשמל, גז, חימום, תחזוקה וביטוח.

מוצע האחד האירופי

ממוצע משוכלל (בהתאם לגודל האוכלוסייה) של המדדים הלאומיים.

אוכלוסיה בסכנת עוני

משפחה בה ההכנסה לנפש הינה נמוכה מ- 60% מההכנסה הממוצעת לנפש.

בתים

בית משפחתי מוגדר כבית שאין לו קירות משותפים עם בית אחר.

בית משפחתי למחצה, מוגדר כבית שיש לו לפחות קיר אחד משותף עם בית אחר.

ב-12 מדינות חברות בא"א ובשלוש שאינן חברות בא"א, שיעור המתגוררים בצפיפות יתר נמוך מ-3%, מחצית מהממוצע בא"א - 6%. בולטות: קפריסין, הולנד, ופינלנד בהן השיעור נמוך מ-1%. מנגד שיעור המתגוררים בצפיפות היתר בבולגריה ולטביה גבוה מ-18%, פי שלוש מהממוצע בא"א. השיאנית הנה רומניה - 28.6%.

שיעור המתגוררים בצפיפות יתר בקרב משפחות בהם ילדים, הינו 8.6%, שיעור יתר מכפול מאשר במשפחות ללא ילדים - 3.1%. בשיא ממוקמות משפחות בהן שלושה ילדים או יותר - 16.7%. לא מפתיע שהשיעור הנמוך היה במשפחות בהן חיים זוג וילד בודד - 4.3%. במשפחות בהם אין ילדים, שיעור החסר מושפע בעיקר מבודדים החיים במסגרת אחת עם שלושה או יותר מבוגרים - 6.4%. השיעור גבוה משיעור החסר בקרב גברים בודדים (3.7%) ונשים בודדות (2.4%). השיעור הנמוך ביותר היה בבתי-אב בהם זוג מבוגרים בלבד - 1.6%.

ב-2009 17.8% מהאוכלוסייה התגוררו בצפיפות יתר. שיעור צפיפות היתר עבר את ה-50% בהונגריה - 55.0%, רומניה 55.3%, ולטביה - 57.7%. בתחתית המדרג נמצאו קפריסין - 1.0%, והולנד - 1.7%. ההסתברות שהאוכלוסייה הנמצאת בסכנת עוני תגור בצפיפות יתר גבוהה יותר. שיעור המגורים בצפיפות יתר בקבוצה זו בכלל א"א הינו 30.1%. השיעור הגבוה בקבוצה זו הוא: בהונגריה - 75.4%, פולין - 64.9%, ורומניה 64.8%. השיעור הנמוך: בקפריסין - 2.7%, ספרד - 5.1%, הולנד 5.5% ומלטה - 5.6%. בלוקסמבורג, הולנד, גרמניה, בלגיה וגם נורבגיה, שיעור האנשים הנמצאים בסכנת עוני, והחיים בצפיפות יתר, גבוה פי שלוש מהשיעור בכלל האוכלוסייה.

חלקה של האוכלוסייה לה בעיות בפרט מסוים או מחסור בפרט מסוים באחוזים ב-2009

אפלה בבית	היעדר בית שימוש עם מתקן הדחה	היעדר אמבטיה/ מקלחת	גג דולף קירות לחים	
7.3	3.5	3.1	15.9	א"א
9.6	0.6	0.9	15.2	בלגיה
6.8	26.2	15.6	23.9	בולגריה
4.3	0.7	0.5	14.6	צ'כיה
4.5	0.0	0.7	7.8	דנמרק
4.8	1.2	0.3	14.0	גרמניה
4.7	12.2	12.8	20.2	אסטוניה
5.6	0.3	0.6	13.2	אירלנד
6.7	1.8	1.1	17.6	יוון
6.9	0.0	0.0	17.6	ספרד
7.5	0.8	0.6	12.6	צרפת
7.9	0.2	0.4	20.5	איטליה
5.7	0.7	0.7	29.4	קפריסין
10.9	16.6	18.2	25.7	לטביה
8.8	17.2	15.9	21.3	ליטא
7.0	0.8	0.2	17.5	לוקסמבורג
8.4	7.1	4.2	14.5	הונגריה
6.7	0.0	0.2	10	מלטה
3.7	0.0	0.0	14.2	הולנד
6.5	1.3	0.7	15.3	אוסטריה
8.3	4.8	5.6	17.6	פולין

אפלה בבית	היעדר בית שימוש עם מתקן הדחה	היעדר אמבטיה/ מקלחת	גג דולף קירות לחים	
8.6	2.4	2.7	19.7	פורטוגל
8.7	42.5	41.2	22.0	רומניה
15.5	0.6	0.6	30.6	סלובניה
3.5	1.1	0.3	6.6	סלובקיה
4.4	0.8	1.0	4.9	פינלנד
6.1	0.0	0.5	6.6	שבדיה
10.6	0.5	0.2	14.6	מ"מ
1.8	0.3	0.1	17.4	איסלנד
4.1	0.1	0.1	8.2	נורבגיה
5.8	0.1	0.1	8.6	שוויץ

איכות מקום המגורים ניתנת לשיפוט, גם על פי קיומם של מתקני סניטציה, ומצבו של מקום המגורים. הטבלה למעלה מביאה נתונים בנושא.

בא"א 15.9% מהאוכלוסייה מתגוררים בתים בהם הגגות דולפים או הקירות לחים. 7.3% מאוכלוסיית א"א מתגוררים בבתים אפלים. לפחות מ- 4% מהאוכלוסייה בא"א היה חסר מתקני סניטציה בסיסיים. מעל לרבע מאוכלוסיית לטבייה, קפריסין, וסלובניה מתגוררים בבתים בהם גג דולף או קירות לחים. השיעורים הנמוכים היו במדינות סקנדינביה: בפינלנד - 4.9%, שבדיה - 6.6%, ודנמרק - 7.8% (בנורבגיה שאינה חברה בא"א השיעור היה - 8.2%), ובסלובקיה 6.6%.

בין החסרים השכיחים, "גג דולף" היה הבעיה השכיחה ביותר, להוציא את בולגריה ורומניה (מחסור בבתי שימוש עם מתקני הדחה).

ב- 18 מדינות חברות בא"א ובשלוש מדינות שאינן חברות (ראה בטבלה למעלה), שיעור האוכלוסייה להן לא היה בית שימוש עם מתקן הדחה, מקלחת או אמבטיה בבית היה נמוך מאחוז. (הטבלה מצביעה על 18 מדינות, 15 חברות ושלוש שאינן חברות העונות לגג זה. בעוד שלוש חברות בא"א הגג היה נמוך מ- 1.3%, בקצה השני בו ניצבה רומניה לא היו למעל ל- 40% מהאוכלוסייה מקלחת או אמבטיה ובית שימוש עם מתקן הדחה (41.2% ו- 42.5% בהתאמה). שנייה במדרג היורד נמצאה בולגריה (15.6% ו- 26.2% בהתאמה) והמדינות הבלטיות (בשלושתן השיעור עלה על 10%).

מגורים אפלים נחשבים לבעיה ראשונית בסלובניה - 15.5%, לטבייה - 10.9% והממלכה המאוחדת (מ"מ) - 10.6%.

ב- 2009 6.0% מהאוכלוסייה בא"א התגוררו במקום מגורים שסבל לפחות משניים מארבעת המפגעים שנמנו. חלקה של האוכלוסייה שסבל לפחות משלושה מפגעים היה זניח במרבית הארצות. הארצות בהן שיעור האוכלוסייה שנפגע משני מפגעים לפחות היה הגבוה ביותר ברומניה - 43.3%, לטבייה - 21.3%, בולגריה - 20.0%, ליטא - 19.4% ואסטוניה - 13.1%. מאידך, ב- 7 מדינות חברות בא"א ובשלוש אינן חברות, אף אחד לא התגורר במקום מגורים שסבל מיותר משני מפגעים.

חלקה של האוכלוסייה שסובלת ממפגעים סביבתיים

פשע	זהום	רעש	
16.0	16.5	22.2	א"א
16.9	14.6	19.4	בלגיה
28.6	20.6	16.2	בולגריה
17.9	20.1	18.7	צ'כיה
16.5	7.7	19.4	דנמרק
12.7	22.8	25.8	גרמניה
19.3	12.3	12.7	אסטוניה
14.5	5.5	10.4	אירלנד
16.3	22.9	23.5	יוון
16.8	14.1	22.8	ספרד
15.3	12.9	18.9	צרפת
16.0	20.7	26.0	איטליה
9.3	21.8	31.4	קפריסין
25.4	30.2	19.1	לטביה
6.6	13.8	16.1	ליטא
10.6	16.8	21.2	לוקסמבורג
11.6	11.2	13.2	הונגריה
10.6	38.4	27.8	מלטה
21.7	14.8	25.3	הולנד
15.1	10.0	20.9	אוסטריה
6.7	10.9	17.7	פולין
14.0	18.7	23.9	פורטוגל
16.1	24.8	34.9	רומניה
12.5	20.6	16.7	סלובניה
12.3	23.8	21.9	סלובקיה
13.7	9.7	14.9	פינלנד
12.6	9.0	13.7	שבדיה
25.1	11.9	20.5	מ"מ
4.2	10.5	11.8	איסלנד
5.3	7.3	11.8	נורבגיה
12.0	10.9	18.3	שוויץ

איכות הדיור אינה תלויה במקום המגורים עצמו בלבד, אלא גם בסביבת המגורים. במקרה זה המידע מבוסס על תשובות סובייקטיביות של הדיירים. אולם יש בהם יתרון בהשלמת התמונה.

ב- 2009 22.2% מתושבי א"א חיו באזורים בהם רעש מהרחוב או הסביבה היווה בעיה. מעל ל- 30% מתושבי רומניה וקפריסין סבלו מהרעש, ובקרב אחיהם במלטה - 27.8%, איטליה - 26.0%, גרמניה 25.8% והולנד 25.3%. בקצה השני השיעור הנמוך ביותר היה באירלנד - 10.4%, איסלנד ונורבגיה - 11.8% (כל אחת), ואסטוניה - 12.7%.

16.5% מאוכלוסיית א"א סברו שהאזור בו התגוררו הושפע מזיהום ובעיות סביבתיות אחרות. מנעד השיעור היה פחות מ- 10% באירלנד ומדינות סקנדינביה, ועד מעל ל- 30% בלטביה ומלטה.

פשע וונדליזם נתפס כבעיה ע"י 16.0% מאוכלוסיית א"א. השיעור הגבוה היה בבולגריה - 28.6%, לטבייה - 25.4%, ומ"מ - 25.1%. רק 4.2% מאוכלוסיית איסלנד, 5.3% מאוכלוסיית נורבגיה, 6.6% מאוכלוסיית ליטא, ו- 6.7% מאוכלוסיית פולין, סברו שזו בעיה.

ב- 2009 12.2% מאוכלוסיית א"א חיו במשפחות שהוציאו יותר מ- 40% מהכנסתם המתואמת נטו לדיוור. שיעור המעמס הגבוה ביותר היה בדנמרק - 24.4%, גרמניה - 23.6% ויון - 22.2%. מאידך, המדד מייצג 2.5% מאוכלוסיית קפריסין, ופחות מ- 4.0% מאוכלוסיית צרפת, מלטה, לוקסמבורג, וסלובניה.

ברוב הארצות עומס עלות הדיור על דיירים המשלמים שכר דירה במחירי השוק היה גבוה מאשר על בעלי הדירות ומאשר על אלה המשלמים שכר דירה מופחת או נהנים מדיוור ללא תשלום שכר דירה. היוצאות מהכלל היחידות היו לטבייה, סלובקיה ושבדיה.

בלטבייה וסלובקיה האחוז היה גבוה יותר בבעלי המגורים המשלמים משכנתה, ובשבדיה בדיירים המשלמים שכר דירה מופחת או אינם משלמים שכר דירה כלל. ב- 19 מדינות חברות בא"א ובשתיים שאינן חברות שיעור המעמס הנמוך נמצא בבעלים ישירים שאינם משלמים משכנתה.

שיעור האוכלוסייה הנושא בעומס עלות המגורים גבוה ב- 2009*

ס"ה	דיירים בעלי מקום המגורים	דיירים משלמי שכר דירה	ש"ד מופחת או חינם	ש"ד במחיר השוק
א"א	12.2	8.8	11.7	25.6
בלגיה	8.7	2.5	12.7	30.6
בולגריה	7.2	3.6	11.4	38.1
צ'כיה	9.0	10.1	14.0	23.2
דנמרק	24.4	23.1	אין מידע	29.7
גרמניה	23.6	אין מידע	אין מידע	אין מידע
אסטוניה	4.4	11.4	6.3	20.9
אירלנד	4.1	2.3	1.9	21.9
יוון	22.2	10.5	3.6	67.1
ספרד	10.9	14.7	10.3	40.8
צרפת	3.4	1.2	5.0	10.0
איטליה	7.6	7.7	8.9	27.4
קפריסין	2.5	2.4	0.4	17.9
לטבייה	8.6	14.6	11.9	14.1
ליטא	5.5	12.2	10.9	23.4
לוקסמבורג	3.7	0.8	4.6	13.3
הונגריה	8.9	16.4	14.5	44.0
מלטה	3.6	4.6	3.1	37.7
הולנד	13.2	12.2	5.9	17.7
אוסטריה	5.1	1.2	6.4	12.4
פולין	8.2	6.0	8.7	32.8
פורטוגל	6.3	8.2	4.7	19.9

דיירים משלמי שכר דירה		דיירים בעלי מקום המגורים		ס"ה	
ש"ד מופחת או חינם	ש"ד במחיר השוק	בלא משכנתה	עם משכנתה		
26.8	56.5	14.9	8.9	15.5	רומניה
5.4	13.1	2.6	9.3	3.9	סלובניה
9.6	13.4	6.9	32.3	9.4	סלובקיה
7.5	11.6	2.5	3.2	4.6	פינלנד
31.5	20.6	10.9	4.3	10.2	שבדיה
26.6	40.7	.9	10.3	16.7	מ"מ
5.8	13.3	4.9	9.0	8.5	איסלנד
12.9	26.0	5.7	9.5	10.4	נורבגיה
11.9	17.0	אין מידע	7.8	12.6	שוויץ

* האחוזים הינם שיעור האוכלוסייה שעלות המגורים שלה גבוהה מ- 40% מהכנסתה המתואמת לנפש. השיעור הינו מסך האוכלוסייה באותו תא.

באם נחבר את המדדים האובייקטיביים כשיעור עומס עלות המגורים והתפיסה הסובייקטיבית של עלות המגורים, דפוס שונה מופיע. בקצה האחד מלטה, איטליה וקפריסין בהם קיים הבדל משמעותי בין המדד האובייקטיבי לבין התפיסה הסובייקטיבית. שעה שפחות מ- 10% מהאוכלוסייה מוציא יותר מ- 40% מההכנסה נטו לדיר, יותר מ- 50% מהאוכלוסייה חש שהוצאה זו מהווה עול כבד. בקצה השני נמצאות מ"מ, יון, גרמניה ודנמרק, מקומות בהם שיעור העומס הכבד עולה על 15%, פחות מ- 30% מהאוכלוסייה סבור שההוצאות לדיר מהוות מעמס כבד.

ב- 2009 73.5% מאוכלוסיית א"א הייתה בעלת מקום המגורים משלה. ל- 36.9% מקבוצה זו הייתה משכנתא או הלוואה למגורים. בכל המדינות לפחות מחצית האוכלוסייה הייתה בעלת מקום המגורים משלה, מ- 57.5% באוסטריה ועד 96.5% ברומניה.

רק ל- 1.2% מבעלי המגורים ברומניה הייתה משכנתא, 8.0% בסלובקיה, 8.3% בפולין ו- 8.5% בסלובניה. מאידך, ל- 80% מבעלי מקומות המגורים הייתה משכנתא בשבדיה, הולנד ואיסלנד.

26.5% מאוכלוסיית א"א התגוררה במקום מגורים בשכירות. 49.1% מהם שילמו שכר דירה במחירי השוק ו- 50.9% שילמו שכר דירה מופחת או שגרו במקום המגורים בלא תמורה. בקצה האחד היו פולין ומלטה בהן פחות מ- 10% מהדיירים בשכירות שילמו שכר דירה במחיר השוק. בקצה השני, דנמרק, הולנד ושבדיה, בהן יותר מ- 95% מהדיירים שילמו שכר דירה במחיר השוק.

ב- 2009 41.7% מאוכלוסיית א"א התגוררה בדירות, 34.3% בבתים משפחתיים, ו- 23.0% בבתים משפחתיים למחצה (דו-משפחתיים ורכבות). בעשר מדינות חברות מקום המגורים השכיח היה דירה. מנעד אחוז האוכלוסייה שהתגוררה בדירות היה מ- 3.1% באירלנד, 7.3% בנורבגיה ו- 14.2% במ"מ ועד 60% בספרד, אסטוניה ולטביה. בשתיים עשרה מדינות מקום המגורים השכיח היה בית משפחתי. אחוז האנשים הגבוה שהתגוררו בבתים משפחתיים היה בסלובניה - 68.7%, הונגריה - 67.6%, נורבגיה - 62.6%, רומניה - 60.7%, ודנמרק - 58.4%. בחמש מדינות מקום המגורים השכיח היה בית משפחתי למחצה. הבתים המשפחתיים למחצה היו פופולאריים בהולנד - 61.4%, מ"מ - 60.9% ואירלנד - 57.6%.

מקומות מגורים ב- 2009 (אחוז המתגוררים)

אחר	בית משפחתי למחצה	בית משפחתי	דירה	
1.1	23.0	34.3	41.7	א"א
0.8	41.5	38.0	19.6	בלגיה
0.4	9.4	48.1	42.1	בולגריה
0.5	10.3	36.4	52.7	צ'כיה
0.0	12.8	58.4	28.8	דנמרק
1.8	16.0	29.2	53.1	גרמניה
0.5	5.0	29.5	65.1	אסטוניה
0.2	57.6	39.1	3.1	אירלנד
0.0	9.3	34.7	56.0	יון
0.2	21.1	14.2	64.6	ספרד
0.2	22.0	43.9	34.0	צרפת
3.4	18.7	24.6	53.4	איטליה
1.0	30.6	46.0	22.4	קפריסין
0.3	4.4	29.1	66.2	לטביה
0.0	8.1	34.1	57.8	ליטא
0.6	25.5	41.4	32.5	לוקסמבורג
0.4	2.6	67.6	29.5	הונגריה
0.5	48.5	6.4	44.5	מלטה
5.0	61.4	17.6	16.0	הולנד
0.8	13.2	43.4	42.6	אוסטריה
0.2	4.9	47.0	47.8	פולין
0.6	22.0	42.0	35.4	פורטוגל
0.1	1.6	60.7	37.7	רומניה
0.4	3.9	68.7	27.0	סלובניה
0.2	1.4	48.5	49.9	סלובקיה
0.5	19.8	47.0	32.7	פינלנד
0.4	8.7	50.8	40.1	שבדיה
0.1	60.9	24.7	14.2	מ"מ
1.4	18.5	34.8	45.3	איסלנד
0.7	20.9	62.4	16.9	נורבגיה
3.0	14.0	25.0	58.0	שוויץ

מקור:

Eurostat newsrelease 27/2011.

Eurostat statistics in focus 4/2011. Ana Rybkovaka, Micha Schnieder.

בטיחות וגיהות

השוני בתפיסת הסיכון של גברים ונשים

נהוג לחשוב שנשים נוטלות פחות סיכונים מגברים, ושמבגרים פועלים בחיפזון בלי להתייחס לתוצאות התנהגותם. אולם, על פי הכתוב במאמר חדש, נשים נוטלות יותר סיכונים מגברים במקרים מסוימים, ומבגרים יכולים לנהוג גם באיפוק.

חלק גדול מהידע בנושא נטילת סיכונים נובע ממחקרים שהתבצעו במעבדה, כשהמשתתפים התבקשו לבחור בין סכום כסף מובטח לבין הימור על סכום גדול יותר. אבל, סוג זה של החלטה לא דומה להחלטה אם לנהוג במהירות מופרזת מהעבודה אל הבית או לקפוץ בנג'.¹

מחקרים שהתבצעו ב-10 שנים האחרונות (פחות או יותר) מצאו שהדרך בה אנשים בוחרים לקחת סיכון בתחום אחד לאו דווקא משליכה על הדרך בה הם בוחרים לקחת סיכון בתחומים אחרים.

לדברי אחד מכותבי המאמר, נהוג לחשוב שנשים לוקחות פחות סיכונים מגברים, ושהתנהגות זו מתחילה בתקופת הילדות המוקדמת. המציאות מורכבת יותר. גברים מוכנים ליטול יותר סיכונים בענייני כספים. נשים מוכנות ליטול יותר סיכונים חברתיים - קטגוריה שכוללת נושאים כמו התחלת קריירה חדשה באמצע שנות השלושים או להביע את דעתן על נושא "לא פופולרי" בפגישה בעבודה.

נראה ששוני זה נובע מכך שגברים ונשים תופסים סיכונים באופן שונה. יתכן, שהשוני בתפיסה זו נובע בחלקו מהחשיפה שלהם למצבים שונים. מסביר אחד מכותבי המאמר: אם התנסית יותר במצב מסוכן ספציפי אתה עשוי לתפוס אותו כפחות מסוכן בעתיד. השוני בדרך בה בנים ובנות מתמודדים עם מצבים שונים כשהם מתבגרים, עשוי לסייע להם להתמודד ביתר קלות עם סוגים שונים של סיכונים.

נהוג לחשוב שמבגרים לוקחים יותר סיכונים. אולם, בתנאי מעבדה כשהנבדקים התבקשו לחשוב בצורה רגועה על מצב מסוים (ללא מעורבות רגשית), נמצא שמבגרים זהירים בדומה למבוגרים ולילדים. השוני בין תנאי מעבדה ובין ה"עולם האמיתי" קשור בחלקו לעד כמה הנבדקים מעורבים בו רגשית. ברגע שמערבים את רגשות המתבגרים בתנאי מעבדה, הם מגיבים שונה מילדים ומבוגרים ונוטלים סיכונים גדולים יותר בדיוק כמו במצבי חיים אמיתיים.

ע"פ אחד מכותבי המאמר, מעורבות רגשית יכולה להשפיע על נטילת סיכונים בכל קבוצות הגילאים, לאו דווקא על מתבגרים. בנוסף, הרגש המשפיע על נטילת הסיכון אינו נובע בהכרח מהמצב המסוכן הספציפי. לדוגמה, אם מישהו כועס כתוצאה מויכוח, הוא יכול לנהוג במהירות מופרזת לאחר מכן.

בסופו של דבר הרצון של החוקרים הוא לספק לאנשים ידע כדי שיוכלו באמצעותו לקבל החלטות שיעילו להם בטווח הארוך.

ערכה: לבנת כהן, מנהלת מדור פסיכולוגיה ארגונית, ממרכז מידע ואינטרנט של המוסד לבטיחות ולגיהות ע"פ

<http://www.medicalnewstoday.com/releases/231880.php>

למידע נוסף בנושאי בטיחות ובריאות תעסוקתית, ניתן לפנות למרכז המידע של המוסד לבטיחות ולגיהות.
טלפון: 03-5266455 ו/או *9394, פקס: 03-5266456.

חוק ומשפט**1. לעובד קבלן ניקיון יש זכות להישאר לעבוד באותו מקום עבודה תחת מעסיק אחר שהחליף את קודמו ולקבל פיצויי פיטורים ממעסיקו הקודם**

ביה"ד האזורי לעבודה בת"א יפו בתיק תע"א 12114-09 מיום 2 באוקטובר 2011 דן בזכאותו של עובד קבלן בניקיון לקבל פיצויי פיטורים ממעסיקו שהפסיק לספק שרותי ניקיון והמשיך לעבוד באותו מקום עבודה באמצעות קבלן חדש.

העובדות הצריכות לעניינינו:

1. העובד הועסק על ידי חברה קבלנית כעובד ניקיון בקניון במשך כ-4 שנים.
2. החברה הקבלנית הפסיקה לספק שירותי ניקיון בקניון ואז גם הסתיימה העסקת העובד בחברה, והוא המשיך לעבוד באותו מקום עבודה באמצעות קבלן חדש ששכר את שירותיו.
3. העובד תבע את החברה הקבלנית בה עבד לשלם לו פיצויי פיטורים וזכויות סוציאליות נוספות.

גדרי המחלוקת המשפטיות

1. האם הוצעה לעובד עבודה חלופית על ידי החברה הקבלנית בה עבד.
2. אם הוצעה לו עבודה חלופית והוא סירב האם משמעות הדבר שלילת הזכות לפיצויי פיטורים?

ההלכות המשפטיות שנקבעו בפסק הדין

1. ביה"ד האזורי קבע שאין חשיבות משפטית לשאלה האם הוצעה לעובד עבודה חלופית אם לאו. אף בהנחה שהוצעה אין בכך כדי לשנות את התוצאה ולפיה עמדה לעובד הזכות המלאה להמשיך ולעבוד באותו מקום עבודה, תחת החברה הקבלנית החדשה, ולקבל ממעסיקו הקודם תשלום עבור פיצויי פיטורים.
2. ביה"ד מדגיש כי הלכה פסוקה היא לפיה כאשר עובד ניקיון או שומר מבקש להמשיך לעבוד באותו מקום עבודה, חרף החלפת מעבידים, עומדת לו הזכות לקבלת פיצויי פיטורים מהמעביד הראשון, אפילו אם סירב להצעת עבודה חלופית. (ראה גם: עד"מ 1011/04, ע"ע 1099/02, ע"ע 324/05).
3. ביה"ד לעבודה מצא לנכון לציין שאין בידו לקבל שההלכות בענין זה חלות אך ורק על חברות כח אדם להבדיל מקבלני שירותים. ההלכות לענין זכויות עובדים לקבלת פיצויי פיטורים בנסיבות של החלפת הקבלן חלות גם על אלה וגם על אלה.
4. למעלה מן הנדרש, בשל טיעוני החברה הקבלנית שהציעה לעובד עבודה חלופית ומשסרב נשללה זכאותו לפיצויי פיטורים, קבע ביה"ד שלעובד לא הוצעה עבודה חלופית לאור העובדה שהחברה שלחה הצעה כללית שהופנתה לעובדים ולא לכל עובד ספציפי באופן אישי לגבי המשך עבודתו בחברה במקום אחר.

5. זכותו של עובד לנהל מו"מ עם החברה הקבלנית שזכתה באספקת שרותי הניקיון עומדת לו לאחר שהועסק במקום העבודה במשך מספר שנים, ומן הסתם כבר התרגל ורצונו להמשיך לעבוד באותו מקום עבודה היא בהחלט מובנת.
6. ביה"ד לא ראה בעין יפה את ההידברות של החברה עם הקבלן החדש כדי שלא להעסיק את העובדים ולגרום להם לעבור אליו.
7. ביה"ד הדגיש וקבע כי ככלל אין מעביד רשאי להגיע להסכם עם מעבידים פוטנציאליים שימנע מעובדיו אפשרות לעבור לחברה מסויימת אחרת שכן הסכם כזה פוגע באוטונומיה ובחופש הבחירה של העובד את מקום עבודתו.
8. ביה"ד ביקש ללמוד על פנייה כמו זו שנעשתה כאמור לעיל על ידי החברה הקבלנית מסעיף 15 לחוק העסקת עובדים על ידי קבלני כח אדם, התשנ"ו-1996 שבו המחוקק אמר דברים ברורים למקרה שקבלן כח אדם מבקש למנוע מעובדו להיות מועסק על ידי המעסיק בפועל ונקבע שאין למהלך כזה כל תוקף.
9. ביה"ד קבע שההחלטה לא לשלם פיצויי פיטורים נעשתה בכוונה מכיוון שבנסיבות דומות במקרה אחר טענו נציגי החברה הקבלנית ש"לנוכח הוראות צו ההרחבה מיום 1.11.79 בענף הניקיון חל תשלום פיצויים במקרה של חילופי קבלני ניקיון על הקבלן הראשון". לפיכך פסק ביה"ד לטובת העובד על תשלום פיצויי פיטורים, פיצוי הלנה לפיצויי הפיטורים, אי מתן הודעה מוקדמת ותשלום הפרשים לקרן הפנסיה.

2. חוסר שביעות רצון סובייקטיבית של עובד משינויים בעבודה אינה סיבה מספקת להכרה בהתפטרות בדין מפוטר

ביה"ד האזורי לעבודה בירושלים בתיק תע"א 1208/10 מיום 16 באוגוסט 2011 דן בזכאות של עובדת שהתפטרה מעבודתה בשל שינויים שחלו בתנאי עבודתה בשל כך שהחברה נקלעה לקשיים, ובקשה לכאורה, לראותה כמתפטרת בדין מפוטרת.

העובדות הרלוונטיות הצריכות לעניינינו:

1. העובדת עבדה בחברת הייטק שנקלעה לקשיים במשך כ- 4½ שנים.
2. היקף העבודה של העובדת פחת והממונה הישיר שלה פוטר.
3. העובדת החליטה להתפטר ובמכתב ההתפטרות נכתב כי השינויים הרבים שנעשו בחברה גרמו להשלכות בתחום המקצועי, החברתי והאישי ואינה מוצאת עוד את מקומה בחברה.
4. העובדת התפטרה והחלה לעבוד בחברה אחרת.
5. העובדת טענה כי התמלאו בעניינה התנאים הקבועים בחלופה השניה שבסעיף 11א' לחוק פיצויי פיטורים, תשכ"ג-1963 ויש לראותה כמי שהתפטרה בדין מפוטרת.

6. המעביד טען כי העובדת התפטרה בשל תחושתה הסובייקטיבית וכי אין די בתחושה סובייקטיבית כדי להוכיח תשתית עובדתית המצביעה על הרעה מוחשית בתנאי עבודה המצדיקה התפטרות בדין מפוטר, בפרט כאשר החברה עושה כמיטב יכולתה להבטיח את עתידה ושומרת על תנאי העבודה של עובדיה.

ההלכות המשפטיות שנקבעו בפס"ד:

1. חוק פיצויי פיטורים קובע כי זכאי לפיצויי פיטורים הוא מי שפוטר מעבודתו.
2. בחוק פיצויי פיטורים ישנם חריגים לכלל על פיהם בנסיבות מיוחדות יראו גם מי שהתפטר כמפוטר הזכאי לפיצויי פיטורים (סעיף 7 - יולדת שמתפטרת כדי לטפל בילדה, סעיף 8 - מי שהעתיק מקום מגורים עקב נישואין וכד').
3. בנוסף קבע המחוקק חריג בסעיף 11 (א) לחוק המאפשר לעובד להתפטר מעבודתו מחמת הרעה מוחשית בתנאי עבודה או בנסיבות שביחסי עבודה שבהן אין לדרוש ממנו כי ימשיך בעבודתו ולראות בהתפטרות כפיטורים.
4. את החריגים לסעיף 1 לחוק פיצויי פיטורים יש לפרש בצמצום, כדי שלא יפגעו באופן בלתי מידתי ובלתי מוצדק בפררוגטיבה הניהולית של המעביד.
נטל ההוכחה מוטל על העובד הטוען כי התפטר בדין מפוטר, ואין די לעניין זה בטענות בעלמא.
5. סכסוכים קשים או יחס בוטה ומעליב בין עובד לבין ממונה עלולים להצדיק, בנסיבות מסויימות, התפטרותו של עובד בדין מפוטר.
6. הכפפת עובד לממונה אחר הינה בגדר נסיבה המאפשרת פיטורים בדין מפוטר אבל תשמע רק במקרים נדירים ומקרה זה אינו נמנה עמהם.
7. לא היתה מחלוקת בין הצדדים שמצבה העסקי של החברה לא היה טוב והיתה ירידה בהיקף העבודה. אין גם מחלוקת שהעובדת היתה עובדת טובה ומוערכת. אין גם מחלוקת כי תנאי שכרה לא נפגעו כלל.
8. ביה"ד דחה את טענתה עובדת שכן נסיבות התפטרותה לא ענו על תנאי החלופה השניה שבסעיף 11 לחוק פיצויי פיטורים וזאת משום שהעובדת עצמה אישרה כי מדובר במצב סובייקטיבי.
9. בכל עבודה או מקצוע יש לבחון את הנסיבות ביחסי עבודה לגופו על פי אמת מידה אובייקטיבית כדי להגיע למסקנה שאין לדרוש מהעובד שימשיך בעבודתו.
10. לא תחושותיו הסובייקטיביות של העובד או חששותיו הם העומדים לדיון. ביה"ד בוחן על פי אמות מידה אובייקטיביות נסיבות המזכות עובד להתפטר ולקבל פיצויי פיטורים.
11. בחינה אובייקטיבית מעלה כי לא התקיימו בענייניה של העובדת נסיבות שבהן אין לדרוש ממנה כי תמשיך לעבודה.
12. "אין לדרוש ממנו כי ימשיך בעבודתו" כנאמר בחוק מצביעות על מצב יוצא דופן שבו נפגעו תנאי העבודה של העובד באופן שאינו מאפשר לו להמשיך לעבוד, ולא זה המצב בעניינו.

13. תשלום פיצויי פיטורים לעובדת מתפטרת כאשר המעסיק נתון בקשיים כלכליים עלול לגרום לקריסתו של המעביד ואינו מוצדק בשים לב להקשר התעשייתי, מה גם והמעביד עשה כל המאמצים כדי לשמור על העובדים ולא לפגוע בתנאי עבודתם.

14. לא די בחוסר שביעות רצונו של העובד מעבודתו או משינויים שחלים כדי לראותו כמתפטר בדין מפוטר. לפיכך ביה"ד לא הכיר בהתפטרות העובדת בדין מפוטר וקבע שאינה זכאית לפיצויי פיטורים.

3. הפרת חובת שימוע לעובד לא מבטלת את הפיטורים אבל מזכה בפיצוי מידתי של 6 משכורות

ביה"ד לעבודה בבאר שבע בתיק סע 32810-07-10 מיום 27 בספטמבר 2011 דן בתביעה של עובדים בגין פיטורים שלא כדין מבלי שניתנה להם זכות לשימוע. הדיון נסוב אודות השאלה האם העובדים זכאים לפיצוי בגין אי מתן זכות שימוע טרם פיטוריהם.

העובדות הרלוונטיות הצריכות לעניינינו:

1. העובדים עבדו בחברת אחזקות העוסקת בהשכרה, ניהול ואחזקה של קניונים מסחריים.

2. 8 עובדים הגישו כנגד החברה תביעה בגין פיטורים שלא כדין בטענה כי פוטרו מעבודתם מבלי שניתנה לכל אחד מהם זכות שימוע כדי למנוע את פיטוריהם.

ההלכות המשפטיות שנקבעו בפס"ד לעניין השימוע

1. חובת השימוע היא זכות יסוד של עובד ונגזרת מזכות הטיעון. יש לה מקום כבוד ביחסי העבודה, ובפרט כאשר נשקלת אפשרות לסיום העסקת העובד.

2. תכלית השימוע היא מתן הזדמנות הוגנת וראויה לעובד להשמיע את טענותיו בפני מעסיקו בטרם יוכרע גורלו.

3. מטרתו העיקרית של השימוע לאפשר לעובד להזים את הטענות כלפיו, להביא תימוכין לגרסתו, לשכנע את העומד להכריע בגורלו שלטענות אין בסיס או לפחות אין כזעקתה.

4. הליך השימוע אינו בגדר טקס שיש לקיימו. הוא נועד להביא לקבלת החלטה מושכלת ונכונה תוך שיקול צורכי המעביד מצד אחד וענייני האישי של העובד מצד אחר.

5. על המעביד חלה החובה להודיע לעובד באופן מפורש על הכוונה לערוך שימוע, לפרט את הטענות המועלות נגדו ולגלות כל טענה או עובדה המצויה בידי המעביד ושיש בכוחה להשפיע על מקבל החלטה, לאפשר לו זמן נאות וסביר לתגובה בין מועד השימוע למועד עריכתו.

6. על המעביד לתת לעובד הזדמנות כנה להשמיע את טענותיו. לערוך את השימוע בנפש חפצה ובלב קולט ולא מן השפה לחוץ.

7. במסגרת חובת השימוע חלה על המעביד החובה לנמק את החלטתו לאחר ששמע את טענות העובד ובכל זאת החליט לפטרו.

8. את זכות השימוע ניתן להגשים בדרכים שונות וחשוב לדעת כי עצם הענקת הזכות אינה מקפלת בתוכה זכות קנויה לכך שהטוען יצליח בהכרח לשכנע את מקבל ההחלטה לשנות מהחלטתו.

9. שימוע מאוחר הינו חריג לכלל השימוע. לעולם עדיף שימוע מוקדם. קל יותר לשכנע שלא לקבל החלטה מאשר לשכנע לבטל או לשנות החלטה שנתקבלה.

10. עם זאת, שימוע מאוחר אינו פסול ולעיתים הוא הרע במיעוטו. ההחלטה המתקבלת בשימוע מאוחר עומדת לביקורתה של ערכאה משפטית מוסמכת. במסגרת זו נבחנת ההחלטה לגופה מתוך הנחה שלא כל פגם במעשה המינהלי מביא בהכרח לבטלות ההחלטה.

11. אי עריכת שימוע כדיון, אינו פגם מוחלט ואינו חייב להביא בהכרח לביטול הפיטורים או להעניק פיצוי כספי לעובד וכי הסעד אותו יש לפסוק בגין הפגם שנוצר ייקבע בהתאם לנסיבות של כל מקרה ומקרה.

התוצאה המשפטית – הסעד הראוי

12. אי מתן זכות שימוע לעובד לפני פיטוריו הינו פגם במעשה הפיטורים. עם זאת הפגם אינו מוחלט ואינו מוכרח להביא לביטול הפיטורים או להענקת פיצוי כספי לעובד.

13. סוג הסעד ושיעורו תלוי בנסיבות כל ענין, בטיבה של ההעסקה, בצידוק מעשה הפיטורים ובשיקולים אחרים.

14. הפיצוי בגין הפרת חובת השימוע אינה מהווה פיצוי בגין נזק שאינו ממוני (עוגמת נפש) אלא בגין נזק ממוני שעניינו הפסד השתכרות צפוי. הפסד השתכרות אשר יתכן היה נמנע לו התאפשר לעובד להשמיד את טענותיו ולמנוע את פיטוריו.

15. היקף הפיצוי על פי הפסיקה ושיעורו נגזר ממחדלו של המעביד, עוצמת הפרה, משך תקופת ההעסקה, גובה המשכורת ומאמצי העובד למזער את הנזק.

16. ביה"ד מצא להדגיש כי כאשר קיימת טענה כי מדובר בפיטורים שרירותיים או פסולים גדלה עוד יותר החשיבות של קיום שימוע כהלכתו, וגדל עוד יותר הנזק שנגרם לעובד עקב אי מתן זכות זו ומכאן שגם הסעד שצריך להינתן גדול יותר.

17. ביה"ד פסק לעובדים פיצויים בגין הפרת חובת השימוע כלפיהם בשיעור של 6 משכורות יסוד ודחה את תביעותיהם ל-24 משכורות מלאות.

סוף דבר: פס"ד של ביה"ד לעבודה בב"ש מסכם בקליפת אגוז את ההלכות שנפסקו על ידי ביה"ד הארצי בעניין השימוע ויכול לשמש מדריך לחברינו במקומות העבודה.

4. הצעות חוק

גיל הפרישה של נשים לא יהיה יותר מ- 62

ועדת העבודה, הרווחה והבריאות של הכנסת אישרה בקריאה ראשונה הצעת חוק, שלפיה גיל הפרישה של נשים לא יהיה יותר מ- 62. בנוסף, נשים תוכלנה לתבוע הקדמת קבלת קצבת זקנה מהמוסד לביטוח לאומי מגיל 62, בהתאם למבחן הכנסות.

5. חדש בחקיקה

1. חוק הודעה לעובד (תנאי עבודה) תיקון מספר 4 התשע"א-2011

א. בחודש דצמבר 2011 (11.12.2011) ייכנס לתוקפו תיקון מספר 4 לחוק המאפשר לעובד המגיש תביעה כנגד מעבידו:

1. לקבל פיצוי כספי שלא יעלה על 15 אלף ₪ בשל עצם הפרת החובה ליתן הודעה על תנאי העבודה, וזאת ללא צורך בהוכחת נזק.

2. רשאי ביה"ד לעבודה מטעמים מיוחדים שיירשמו, לפסוק פיצוי בסכום אחר.

3. הסכום הנקוב יעודכן ב- 1 בינואר בכל שנה בהתאם לעליית המדד החדש לעומת הבסיסי.

ב. הפיצוי ינתן כאשר המעביד הפר ביודעין את הוראות החוק והיה מודע לביצוע ההפרה. על המעביד נטל ההוכחה כי מסר הודעה לעובד.

ג. ראוי לדעת כי בהתאם לחוק הודעה מוקדמת לעובד חייב המעביד למסור לעובד תוך 30 יום, ולגבי נער עובד תוך 7 ימים, מהיום שהעובד התחיל לעבוד אצלו הודעה בכתב שבה יפרט את תנאי העבודה של העובד.

ד. כאשר עובד יגיש תביעה כנגד מעסיקו ויטען שלא נמסרה לו הודעה בדבר תנאי עבודתו או שינוי בתנאי עבודתו, הנטל יועבר למעסיק להוכיח כי מסר הודעה לעובד.

2. חוק העסקת עובדים על ידי קבלני כח אדם (תיקון מספר 8)

א. החל ב-1 בינואר 2012 חל איסור על התקשרות עם קבלן כח אדם או נותן שירות של קבלן שירות שאינו בעל רשיון.

ב. מי שהתקשר עם קבלן כח אדם או עם קבלן שירות שאין לו רשיון צפוי לקנס הקבוע בסעיף 61 (א) (1) לחוק העונשין.

ג. אם המזמין קיבל שירות כח אדם מקבלן כח אדם או שירות מקבלן שירות שאין לו רשיון יהיה צפוי לקנס הקבוע בסעיף 61(א)(1) לחוק עונשין בעבור כל עובד שהועסק אצלו.

אינדיקטורים כלכליים

(1) מדד המחירים לצרכן

מדד המחירים לצרכן ירד בחודש ספטמבר 2011 ב-0.2%, בהשוואה לחודש אוגוסט 2011. **ירידות נרשמו במיוחד בסעיפים הבאים:** הפירות הטריים (-16.5%), המזון (-1.3%) התרבות והבידור (-1.2%) והריהוט וציוד לבית (-0.5%).

עלויות נרשמו במיוחד בסעיפים הבאים: הירקות הטריים (4.4%), הדיור (0.9%) ואחזקת הדירה (0.7%).

יצוין כי המדד ללא סעיף הדיור ירד בחודש ספטמבר ב-0.6%.

מתחילת השנה עלו המדד הכללי ב-2.2% ואילו המדד ללא דיור ב-0.9% אחוז.

מדד המחירים לצרכן והמדד ללא סעיף הדיור בשנים עשר החודשים האחרונים (הבסיס: ממוצע 2010 = 100.0 נקודות)														
אחוז שינוי מצטבר מתחילת השנה	ספטמבר	אוגוסט	יולי	יוני	מאי	אפריל	מרץ	פברואר	ינואר 2011	דצמבר	נובמבר	אוקטובר	ספטמבר	מדד המחירים לצרכן- כללי המדד ללא דיור
2.2	104.0	104.2	103.7	104.0	103.6	103.1	102.5	102.3	102.0	108.0	107.6	107.5	107.2	
0.9	102.5	103.1	102.9	103.4	103.0	102.8	102.1	102.1	101.9	104.6	104.2	104.1	103.4	

הערות: (1) חישוב אחוז השינוי במדד בין שני חודשים נעשה על פי הנוסחה הבאה:

$$\frac{\text{מדד חודש מאוחר} - \text{מדד חודש מוקדם}}{\text{מדד חודש מוקדם}} \times 100$$

(2) החל משנת 2011 יש לכפול את מדד המחירים לצרכן במדד הממוצע בשנת 2010 (106.1 נקודות) מחולק ב-100, ואז לבצע את החישוב על פי הנוסחה שבסעיף 1.

שיעור השינוי השנתי במדד המחירים לצרכן: 2010 – 2002

2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002
2.7%	3.9%	3.8%	3.4%	-0.1%	2.4%	1.2%	-1.9%	6.5%

(2) ריבית בנק ישראל וריבית החובה במשק

ריבית בנק ישראל לחודש נובמבר 2011 נותרה ללא שינוי ברמה של 3.0%, לאחר שהופחתה בחודש אוקטובר. על פי כלכלני בנק ישראל הסיבות להותרת הריבית הן: א. הציפיות לאינפלציה ל-12 החודשים הבאים הנמדדות משוק ההון ואלו של החזאים המשיכו לרדת בתוך תחום יעד האינפלציה והן עומדות כעת על 1.7% ו-2.2%, בהתאמה. גם האינפלציה בהסתכלות על 12 חודשים אחרנית נכנסה בחודש ספטמבר לתוך יעד האינפלציה; ב. האינדיקטורים הכלכליים מצביעים על כך שהפעילות במשק המקומי ממשיכה להתרחב אך בקצב איטי יותר יחסית ל-2010. עיקר ההאטה בהתרחבות הכלכלה המקומית באה כתוצאה מהתמתנות הביקושים העולמיים והשפעתם על הייצוא, אך התמתנות מסוימת החלה להסתמן גם בביקושים המקומיים; ג. החששות מפני תפנית שלילית בגוש האירו ורמת אי הוודאות לגבי ההתפתחויות בכלכלה העולמית נותרו גבוהות במיוחד, ומשליכות גם על אי הוודאות לגבי ההתפתחויות במשק הישראלי.

שיעור הריבית	סוג הריבית
3.0% (נכון לחודש נובמבר 2011)	ריבית בנק ישראל
4.75% (נכון לחודש ספטמבר 2011)	ריבית הפריים (ריבית בסיסית בחשבון חובה)
10.82% (נכון לחודש אוגוסט 2011)	ריבית על אשראי בשקלים (אוברדראפט)

* לפי שבעת הבנקים הגדולים (הפועלים, לאומי, דיסקונט, המזרחי, הבינלאומי הראשון, מרכזטיל דיסקונט ואיגוד).

(3) שכר ממוצע למשרת שכיר

בחודש יולי 2011 השכר הממוצע למשרת שכיר (של עובדים ישראלים בלבד) ירד נומינלית ב- 2.2% (כ- 200 ₪), בהשוואה לחודש הקודם, והגיע ל- 8,900 ₪. במונחים ריאליים מדובר בירידה ריאלית של השכר בשיעור של 1.9% בהשוואה לחודש הקודם, אך בעליה בשיעור של 0.2% בהשוואה לחודש המקביל אשתקד. הירידות החדות בשכר הממוצע בענפי המגזר הציבורי, בחודש זה, מוסברות בעיקר בתשלומי דמי הבראה אשר ניתנו בחודש יוני לעובדי המגזר ואשר העלו את שכרם באופן חריג. בחודש יולי 2011 השכר הממוצע למשרת שכיר של העובדים מחו"ל (המדווחים) עלה ב- 1.2%, בהשוואה לחודש הקודם והגיע ל- 4,611 ₪, המהווים כ- 52% מהשכר הממוצע של העובדים הישראלים.

שכר ממוצע למשרת שכיר לפי ענפים (ישראלים בלבד), יולי 2011

כלל המשק	חקלאות	תעשייה	חשמל ומים	בינוי	מסחר ותיקונים	שרותי אירוח ואוכל	תחבורה אחסנה ותקשורת	בנקאות ביטוח פיננסים	שרותים עסקיים	מינהל ציבורי	חינוך	בריאות רווחה וסעד	שירותים קהילתיים חברתיים ואישיים
8,900	6,074	12,449	22,306	8,009	7,601	4,105	9,835	15,326	9,305	13,512	7,601	7,560	5,898
אחוז שינוי ריאלי לעומת החודש הקודם													
-1.9	2.7	4.5	6.6	2.3	2.4	2.7	1.2	-0.2	5.5	-19.4	-13.4	-10.2	-3.3
אחוז שינוי ריאלי לעומת החודש המקביל אשתקד													
0.2	1.4	2.5	-19.6	2.3	-1.1	0.1	2.3	-5.9	1.5	0.1	1.3	0.9	-0.5

מקור: למ"ס

השכר הממוצע למשרת שכיר* ואחוז השינוי לעומת התקופה המקבילה אשתקד, ינואר - יולי 2011

יולי 2011	כלל המשק	מגזר עסקי	מגזר ציבורי
8,900	8,727	8,814	9,540
אחוז שינוי ריאלי	0.0	-0.3	0.5

* כולל שטחים ועובדים זרים. מקור: בנק ישראל על פי נתוני הלמ"ס

השינוי הריאלי בשכר הממוצע למשרת שכיר* לעומת התקופה המקבילה אשתקד, באחוזים : 2010 – 2003

2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	
0.8	-2.6	0.7-	1.6	1.3	1.0	2.5	-3.0	סך הכל
0.9	-2.6	0.7-	1.4	1.7	1.5	1.5	-2.5	במגזר העסקי
0.6	-2.4	0.7-	2.2	0.3	0.0	4.6	-4.1	במגזר הציבורי

* כולל שטחים ועובדים זרים. מקור: בנק ישראל על פי נתוני הלמ"ס.

(4) תעסוקה ואבטלה

משרות שכיר: בחודש יולי 2011 מספר משרות השכיר של עובדים ישראלים הגיע לכ- 3.070 מיליון. בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד מדובר בעליה בשיעור של 3.2% במספר המשרות (כ- 95 אלף משרות), מספר משרות השכיר של העובדים מחו"ל (בהיתר) הסתכם בכ- 88 אלף, ומספר משרות השכיר של העובדים מהשטחים הסתכם בכ- 36 אלף.

משרות שכיר לפי ענפים, באלפים (ישראלים בלבד), יולי 2011

כלל המשק*	חקלאות	תעשייה	חשמל ומים	בינוי	מסחר ותיקונים	שרותי אירוח ואוכל	תחבורה אחסנה ותקשורת	בנקאות ביטוח פיננסים	שרותים עסקיים	מינהל ציבורי	חינוך	בריאות רווחה וסעד	שירותים קהילתיים חברתיים ואישיים
3,069.6	55.3	368.9	18.0	147.7	427.5	172.7	176.8	103.1	561.4	121.7	414.0	330.6	171.9
אחוז השינוי לעומת התקופה המקבילה אשתקד													
3.2	0.7	1.2	2.3	5.5	2.2	3.3	2.3	3.0	5.0	2.4	4.0	3.1	3.1

* כולל מועסקים בשירותים למשק הבית ומועסקים בענף "ארגונים וגופים חוץ-מדינתיים". מקור: למ"ס

משרות שכיר* (באלפים) ואחוז השינוי לעומת התקופה המקבילה אשתקד, ינואר – יולי 2011

סקטור עסקי	סקטור עסקי	כלל המשק	יולי 2011
1,017	2,177	3,194	אחוזי שינוי
3.3	3.9	3.7	

* כולל שטחים ועובדים זרים. מקור: בנק ישראל על פי נתוני הלמ"ס ועיבודי האגף לכלכלה ולחברה.

שיעור האבטלה: על פי נתוני המגמה של הלמ"ס לחודש יולי 2011, שיעור הבלתי מועסקים ירד ל- 5.4% (שהם כ- 175 אלף איש), בהשוואה ל- 5.5% ברבע השני של השנה, ובהשוואה ל- 6.6% ברבע השני אשתקד.

דורשי עבודה: על פי נתוני שירות התעסוקה לחודש אוגוסט 2011 מספר דורשי העבודה שפנו לשירות התעסוקה הגיע ל- 208,168 זאת בהשוואה ל- 214,506 בחודש המקביל אשתקד – ירידה בשיעור של 3.0%. ראוי לציין כי הנתונים הינם מקוריים ואינם מנוכחים מגורמי עונתיות, השפעות חגים ומספר ימי פעילות בחודש.

יצוין כי גם חלקם של דו"ע הנמצאים בעומק האבטלה (דורשי עבודה שצברו למעלה מ- 270 ימי אבטלה) ירד והגיע ל-35.5% (כ- 72,216 אלף איש), בהשוואה לכ- 36.7% שנמצאו בעומק האבטלה בחודש המקביל אשתקד.

מידע שימושי**1. תוספת מעונות (זכויות הוריות), ע"פ הסכם המסגרת מיום 12.1.2011**

בהמשך לתוכן ההודעה שנכתבה בסעיף זה בגיליון הקודם של מבט הרשות ("אוגוסט- ספטמבר 2001"), ראוי לשים לב, כי בהתאם להסכם בדבר תוספת מעונות זכאי גם גבר העובד בשירות הציבורי ולו ילדים עד גיל 5 לתוספת מעונות של עד 500 ש"ח עבור 2 ילדיו, אם בת זוגו עובדת שכירה או עצמאית.

יצוין כי, התוספת בגין המעונות מוענקת גם לעובדים, שאינם הורים בעצמם, אך מטפלים בילדי בן זוגם מכוח קשר של ידועים בציבור.

2. תקנות מס הכנסה (שיעור המס על הכנסה בעד עבודה במשמרות) (תיקון), התשע"א- 2011

תחולת התקנות הנ"ל הוארכה עד ל- 31.12.2011 ופורסמה בקובץ תקנות מספר 7029 מיום 31.8.2011.

3. ארכה להגשת בקשות לקבלת "מענק מס הכנסה שלילי" עד ליום 30 בנובמבר 2011

מנהל רשות המסים החליט על מתן ארכה להגשת בקשות לקבלת המענק עבור שנת המס 2010 עד ליום ה- 30 בנובמבר 2011.

תנאי הזכאות בשנת 2010:

שכיר/עצמאי שבשנת 2010 מלאו לו 23 שנים והיה לו ילד אחד לפחות (שטרם מלאו לו 19 שנים) או שכיר/עצמאי גם ללא ילדים מתחת לגיל 19 שמלאו לו 55 שנה בשנת 2010 שהתגורר בתקופה שמינואר עד אפריל (כולל) באחד מהישובים הבאים:

ירושלים, אשקלון, שדרות, נצרת, נצרת עילית, עין מאהל, באקה-ג'ת, משמרות, עין עירון, ערערה, כפר פינס, כפר קרע, אור עקיבא, חדרה, פרדס חנה-כרכור, מועצה מקומית בסמ"ה (מוועוויה, ברטעה ועין א-סהלה) ונתניה.

כמו כן, בשנת המס 2010 חלה הזכאות ל"מענק הכנסה" גם לשכירה/עצמאית, שיש לה ילד אחד לפחות שטרם מלאו לו שנתיים בשנת 2010 או שכיר/עצמאי שהוא הורה במשפחה חד הורית (שכלכלת ילדו שטרם מלאו לו שנתיים עליו), גם אם אינם מתגוררים באחד מהישובים הנ"ל.

שכירים/עצמאים העומדים בקריטריונים הנ"ל, **והכנסתם החודשית** הממוצעת באותה שנה הייתה גבוהה מ- 2,000 ש"ח ונמוכה מ- 6,502 ש"ח, יהיו זכאים לקבל את "מענק ההכנסה".

לצורך הגשת הבקשה למענק יש צורך לפנות לסניף הדואר הקרוב עם תעודת זהות והעתק המחאה/אישור מהבנק המעיד שחשבון הבנק מנוהל על שם מגיש הבקשה. השירות אינו כרוך בתשלום.

יודגש, כי הזכאות למענק היא שנתית ולכן כדי ליהנות מהמענק, יש להגיש בקשה חדשה בכל שנה.

4. תקנות הגנת הדייר (דמי שכירות יסודיים ודמי שכירות בדירות), התשע"א-2011

על פי תקנות הגנת הדייר (דמי שכירות יסודיים ודמי שכירות בדירות) שפורסמו לאחרונה, תחול עלייה של 3.41% בשכר הדירה, להלן;

- א. דמי השכירות היסודיים של דירה יהיו דמי השכירות שהשתלמו ערב תחילתן של תקנות אלה.
- ב. לדמי השכירות היסודיים של דירה יווספו 3.41%.
- ג. תחילתן של תקנות אלה ביום 1 בנובמבר 2011.

- פורסם בקובץ תקנות מס' 7035 מיום 26.9.2011.

אפרים זילוני

לברורים ולפרטים נוספים ולמעוניינים לפרסם מאמר או להביע עמדה ב"מבט הרשות" ניתן לפנות ל:

zhilony@histadrut.org.il	טל: 03 – 6921488	אפרים זילוני, עו"ד (יו"ר האגף)
sagiey@histadrut.org.il	טל: 03 – 6921129	שגיא ינקו (מנהל האגף)
daliah@histadrut.org.il	טל: 03 - 6921229	דליה עצמון, כלכלנית (אחראית הפקה)